

מי באמת אחראי להתפשטות סרטן הכפייה הדתית?

שקר ושמו:

סטאטוס קוו

ונישואין הנערכים עליי רבנים שאינם שייכים לזרם האורתודוכסי הקנאי, כי אם לזרמים הקונסרבטיביים והרפורמיים.

כל אלה השיגו עסקני הכפייה הדתית למרות שמספרם בכנסת לא עלה מעולם על 16 אחוזים מכלל חברי הבית. הם הצליחו לכפות את איסוריהם וחוקיהם על רוב אזרחי המדינה רק מפני שמפלגות אחרות היו מוכנות להיכנע לסחטנותם. רק מפני שהמישטר השולט במדינה מאז קומה העדיף תמיד את שכירי-החרב הדתיים, שאותם אפשר לקנות תמורת נתח נוסף של חרות-האזרח.

כי לעסקני הכפייה לא היה איכפת מה המדיניות הבטחונית של הממשלה, או אם היא הורסת את כלכלת המדינה. אותם עניינו רק התקנות והחוקים שמסרו לפיקוחם עוד גיזרה של חיי האזרח. ולא דחוק לשם שמים — כי אם לשם ניצול הדת והכפייה לצבירת הון. הודות לעמדות-הכוח השלטוניות שהופקדו בידיהם הפכה המדינה לצבירת הון, בנקים ועסקים השווים מאות מיליונים של לירות.

ובכל זאת — עסקני הכפייה הדתית בוכים שלא די להם. שמקפחים אותם. שיש עוד כמה חוקי כפייה אשר יש להעבירם בכנסת. הם כובשים עמדה אחרי עמדה, וכל אימת שהאזרחים זועקים חסם, משיבים עסקני הכפייה הדתית: "אנו רק לוחמים להגשמת הסטטוס קוו."

לדגל הכפייה הדתית בישראל כתובות שתי מלים רומאיות: סטטוס קוו. כלומר: מצב הקיים. כאשר הם יוצאים למלחמה, מנופפים העסקנים הדתיים בדגל זה, וזועקים מרה כי אין הם רוצים אלא לשמור על הקיים. וכי החילוניים הם המסתערים עליהם ומנסים לצמצם את ההישגים שהושגו למען הדת.

במשך השנים הוברר, כנראה, לעסקני הדת, כי אין סיכמה טובה יותר להסתערות ולכיבושים בלתי-פוסקים, מאשר סיכמת הסטטוס קוו. כך גילו את הפלא של סטטוס קוו נייד. הגבולות של הכפייה הדתית מתרחבים מקואליציה לקואליציה, בעוד שחבל החוקים הדתיים הולך ומתהדק יותר ויותר מסביב לצווארו של האזרח, עד כדי הוצאת נשמתו.

אם זמן קצר לאחר קום המדינה היה פירושו של הסטטוס קוו אספקת מזון כשר לחיילים הדתיים המשרתים בצה"ל, הרי שבכנסת החמישית פירושו היה נסיון להטיל על המדינה חוק כשרות מקיף, שיחייב כל אזרח במדינה לשלם מחיר יקר בעד כל מיצרך שהוא אוכל, על מנת לקיים רשת של פקחי כשרות בכל עסק.

אם ב-1948 הסתפקו עסקני הכפייה הדתית בכך, שיום השבת נקבע כיום מנוחה רשמי של המדינה, הרי שבכנסת החמישית גרמו למשבר כאשר תבעו בכל כוח הסחטנות שלהם לחוקק את חוק השבת, אשר יהפוך את יום המנוחה ליום עינויים, וכל המפר אותו — לפושע הצפוי לקנס ולמאסר. יום המנוחה של 1948, שפירושו היה סגירת משרדי הממשלה והשבתת שירותים ממלכתיים — כדוגמת מנוחת יום א' במדינות הנוצריות — הגיע בשנת 1965 לתביעה האוסרת רחצה בים, פתיחת בתי-קפה, עריכת תחרות כדורגל או כל עינוג אחר, שהוא נחלת רוב אזרחי המדינה דחוק ביום השבת.

אם בשנת 1948 היתה התביעה הדתית לאפשר לצעירים הדתיים המתגייסים לצה"ל לשרת בפלוגות דתיות מיוחדות, הרי בשנים שלאחר מכן השתמשו בניהם של רוב עסקני הכפייה הדתית, תחת מסווה של תלמידי ישיבות, אשר שותררו באליפיהם מחובת הגיוס.

אם ב-1948 ביקשו עסקני הכפייה הדתית להכיר בסמכויות שממשלה המנדט העניקה לבתי-הדין הרבניים, סמכויות מצומצמות ביותר, הרי הגיעו עתה לקבלתם של חוקים אשר יצרו את בעיות הכהן והגרושה, נידוי בני ישראל, הרחקת הקראים ואי-הכרה בגירושיהן.

מה תהיה דמות המדינה?

מה, בעצם, הסטטוס קוו? במקורו הוא בסך הכל מכתב שנשלח ביוני 1947 עליידי שלושה חברים בהנהלת הסוכנות היהודית לנשיא של אגודת-ישראל, איציה מאיר לויין. באותה תקופה רצתה הסוכנות היהודית להוכיח לבריטים ולאוי"ם, כי היא מדברת לא רק בשם התנועה הציונית, אלא בשם כל חלקי העם. יו"ר הנהלת הסוכנות, דויד בן-גוריון, פנה לכל הגורמים שלא היו מיוצגים בסוכנות או בהסתדרות הציונית, ביקשם לשלוח נציגים למועצה הזמנית, שתקום עם הכרות העצמאות. למועצה זו, שכונתה מנהלת העם, צירפו אז נציגי התנועה הרביוניסטית, מק"י, ועד העדה הספרדית, וכן עוד מספר אייגונים שלא השתייכו למוסדות הרשמיים של הישוב.

אולם אגודת-ישראל ביקשה הבטחה, תמורת הצטרפותה. בהנהלת הסוכנות התעורר חשד, כי דחיית הבקשה תביא לכך, שעסקני המפלגה הדתית האנטי-ציונית יגרמו נזקים לאינטרסים של היישוב, ולא יהססו לפנות הן לממשלה הבריטית והן לאוי"ם לבל ימסרו את השלטון בחלק העברי של ארץ-ישראל לידי מנהלת העם הציונית והלא-דתית. ההיסטוריה הארוכה של אגודת-ישראל הצדיקה חשד זה, שכן בעבר לא נמנעו נציגיה המדיניים של מפלגה זו בלונדון ובניו-יורק מלהתור נגד ההסתדרות הציונית.

כדי למנוע אפשרות דומה באותם רגעים רגישים, החליטה הנהלת הסוכנות היהודית להתחייב בכתב בפני אגודת-ישראל, כי במדינה אשר תקום יישמרו כמה מן הסיכוחים החשובים ביותר של היהדות. מכתב ברוח זו, שנחתם בידי יו"ר הנהלה דויד בן-גוריון, ושני חברי הנהלה יצחק גרינבוים והרב יהודה הכהן מימון, נשלח אל האגודה, והיא הסכימה להצטרף למנהלת-העם. מכתב זה יצר את המושג סטטוס קוו בענייני הדת והמדינה.

התחלת המכתב היתה מסוייגת ביותר, וניכר מביין השורות כי שלושת החותמים נכנעו, למעשה, לסחיטה. הם כתבו: "כפי שמסר לכם היו"ר של הנהלה, אין הנהלת הסוכנות, או שום גוף אחר בארץ, מוסמכים לקבוע מראש את חוקת המדינה היהודית לכשתיווס. הקמת המדינה זקוקה לאישור האוי"ם, וזה לא ייתכן אם לא יובטח חופש המצפון במדינה, ולא יהיה ברור שאין הכוונה להקמת מדינה תיאוקראטית."

משפט זה הוא החשוב ביותר. "אין הכוונה להקמת מדינה תיאוקראטית" פירושו, ש- המדינה אשר תוקם תהיה מדינה חילונית, בה קיימת הפרדה מוחלטת בין הדת לבין המדינה. את המישפט הזה נוח לעסקני הכפייה הדתית לשכות, כשם שנוח גם לשותפיהם לשכוח, כל אימת שהם מסכימים לחוקק עוד חוק תיאוקראטי.

עוד המשיכו שלושת החותמים: "ברור שמן ההכרח יהיה להבטיח למפרע שוויון-זכויות מלא לכל האזרחים, והעדר כפייה או אפליה בענייני דת."

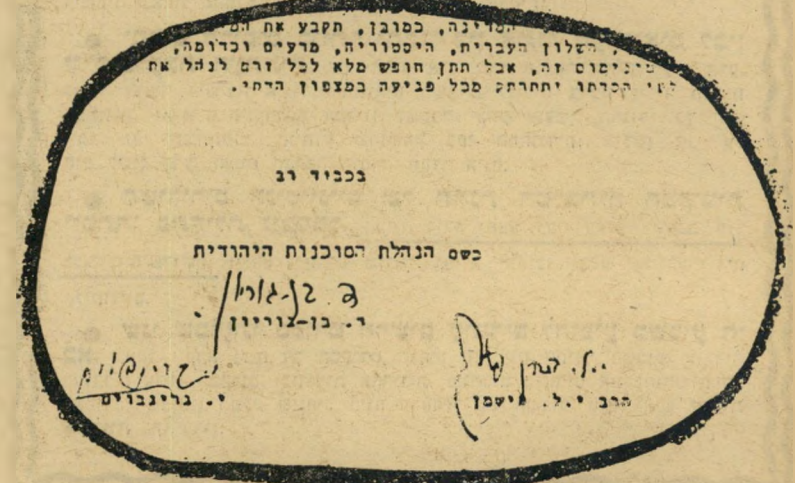
המיסמך שיצר את הסטטוס קוו קובע בפירושו: אסור שתהיה כפייה דתית במדינת ישראל. אך לא אלה המשפטים המעניינים את עסקני הכפייה הדתית, שקנו להם מאז אחיזת-החנק על חיי המדינה. הם מתעניינים בארבעת הסעיפים המעשיים של המכתב:

- (א) **שבת**. ברור שיום המנוחה החוקי במדינה היהודית יהיה יום השבת, כמובן מתוך מתן רשות לנוצרים ובעלי דת אחרת לשבות ביום החג השבועי שלהם.
- (ב) **כשרות**. יש לאחוז בכל האמצעים הדרושים למען הבטיח, שבכל מטבח ממלכתי המכוון ליהודים יהיה מאכל כשר.
- (ג) **אישות**. כל חברי הנהלה מעריכים את רצינות הבעיה וקשייה הגדולים, ומצד כל הגופים שהנהלת הסוכנות מייצגת, ייעשה כל מה שאפשר למען ספק בדונן זה את הצורך העמוק של שלומי הדת, למנוע חלילה חלוקת בית ישראל לשנים.
- (ד) **חינוך**. תובטח אבטונומיה מלאה של כל זרם בחינוך, ולא תהיה שום פגיעה מצד השלטון בהכרה הדתית ובמצפון הדתי של שום חלק בישראל. המדינה, כמובן, תקבע את המינימום של לימודי חובה, הלשון העברית, היסטוריה, מדעים וכדומה, ותפקח על מילוי מינימום זה. אבל תתן חופש מלא לכל זרם לנהל את החינוך לפי הכרתו, ותתרחק מכל פגיעה במצפון הדתי.

הבטחות הוגנות ביותר, אלא שהסתבר כי קשה למלא אחריהן. שכן עסקני הכפייה מגדירים כל פעם מחדש מהי "פגיעה במצפון הדתי". מנסחי המכתב חשבו, לחינם, כי פירוש הדבר הבטחת חופש הפולחן והדת. מאז מסתבר, כי אם אזרח נוסע בשבת ברחובה הראשי של ירושלים, גם זו "פגיעה במצפון הדתי". אם עולה מעדת בני ישראל רוצה להתחתן עם בחורה מבנות תימן או פולין, אין הוא יכול לעשות זאת — כי גם זאת

המיסמך הקטע הראשון והקטע האחרון של מכתב הנהלת הסוכנות היהודית לראשי אגו"י, שהפך בסיס לסטטוס קוו הראשון בענייני-הדת במדינה. מיסמך זה, בחתימת בן-גוריון, פישמן וגרינבוים, קבע, כי לא תהיה במדינה כפייה דתית. אך מאז ויתרו המפלגות הקואליציוניות — ובכללן מפ"ם ואחדות-העבודה — על עקרון-היסוד.

* קולות הרשימות הדתיות: 13.9% בכנסת הראשונה, 11.9% בשניה, 13.8% בשלישית, 14.6% ברביעית, 15.4% בחמישית.
** תיאוקראטיה (בינונית): שלטון אלוהים, להבדיל מדמוקראטיה, שלטון העם.